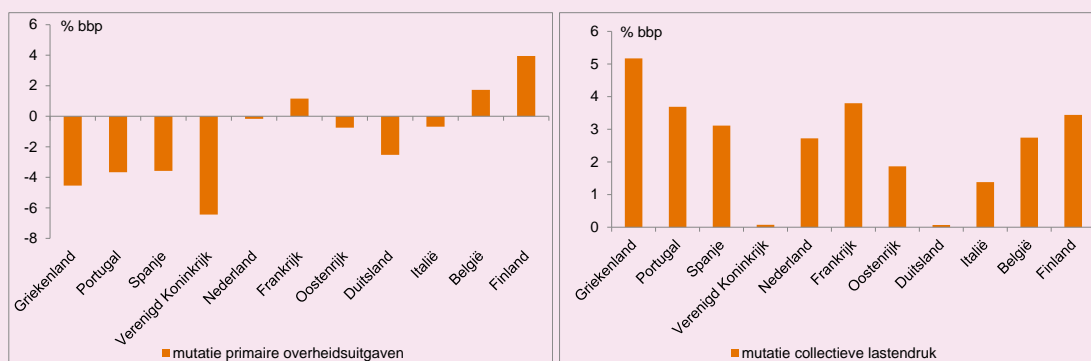

Tekortreductie in internationaal perspectief

Tijdens de crisis ontstonden in veel Europese landen fors oplopende tekorten. Nadat er aanvankelijk expansief beleid werd gevoerd, zagen landen zich na 2009 genoodzaakt om de overheidsuitgaven te beperken en de lasten te verhogen, omdat financiering van schulden moeizamer werd en vanwege de regels van het Stabiliteits- en Groeipact. Ook in Nederland is er door verschillende kabinetten naar gestreefd om het overheidstekort te reduceren, zowel door middel van ombuigingen aan de uitgavenkant, als door lastenverhogingen aan de inkomstenkant (a). Dit kader plaatst de Nederlandse tekortreductie in een internationaal perspectief. Hierbij gaan we niet uit van de tekortreducerende maatregelen die genomen zijn door de overheid ten opzichte van het basispad, maar van de werkelijke veranderingen in overheidsuitgaven en -inkomsten, gerelateerd aan het bbp. Door breder te kijken dan expliciete maatregelen, kunnen ook conjuncturele effecten, zoals werkloosheidsuitkeringen, worden meegenomen.

Wanneer we kijken naar de cijfers van de feitelijke tekortreductie in de jaren 2010 tot en met 2014, zien we dat de Nederlandse inspanningen relatief klein zijn ten opzichte van met name de Zuid-Europese probleemlanden. De linkerfiguur toont de mutatie van de primaire overheidsuitgaven als percentage van het bbp. In de primaire overheidsuitgaven worden rentelasten niet meegenomen, omdat de overheid hier weinig directe invloed op heeft. De rechterfiguur toont de mutatie van de collectieve lasten als percentage van het bbp.

Mutatie primaire overheidsuitgaven (links) en mutatie collectieve lasten (rechts) vanaf 2010 tot en met 2014

Bron: AMECO-database ([link](#)) en eigen berekeningen. De mutaties in de primaire overheidsuitgaven en de collectieve lastendruk tellen niet op tot de mutaties in het EMU-saldo, omdat de niet-belastingmiddelen en de rente daar ook onderdeel van uitmaken.

Met name in de Zuid-Europese probleemlanden zijn de primaire overheidsuitgaven als percentage van het bbp substantieel afgenomen, ondanks de oplopende werkloosheid. Deze afname wordt met name gedreven door de beperking van de overheidsinvesteringen en de daling van de uitgaven aan ambtenarensalarissen (b). In de noordelijke Europese landen is de afname van de overheidsuitgaven beperkt, of is er zelfs sprake van een toename. Dat in Nederland de primaire overheidsuitgaven als percentage van het bbp nauwelijks afnemen, terwijl er tegelijkertijd in de periode van de figuur ongeveer 20 mld euro is omgebogen op overheidsuitgaven, wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van de inkomensoverdrachten door de overheid.

De stijging van de lasten geldt voor meer landen in Europa. Ook buiten de Zuid-Europese probleemlanden liep de lastendruk met verscheidene procentpunten op. Voor Nederland geldt dat de beleidsmatige verhoging van de lasten werd gedempt door een daling van de lasten als gevolg van de conjunctuur (c). De Nederlandse lastenstijging is kleiner dan in Frankrijk, maar groter dan in Duitsland, Italië en Oostenrijk.

De tekortreductie van de Nederlandse overheidsbegroting blijkt, relatief ten opzichte van andere Europese landen, beperkt te zijn. De noodzaak tot het nemen van maatregelen was, gezien de problemen met de houdbaarheid en financierbaarheid van de overheidsfinanciën, in de Zuid-Europese landen groter dan in Nederland. Met name in deze landen zijn de overheidsuitgaven fors afgenomen en zijn de lasten gestegen.

(a) Suyker, W., 2014, Tekortreducerende maatregelen 2011-2017, CPB Achtergronddocument ([link](#)). Zie ook: Noord, P.J. van den, 2014, Uitgavenbeleid na de crisis, *Tijdschrift voor Openbare Financiën* ([link](#)).

(b) Floor, E., Tekortreductie in internationaal perspectief, CPB Achtergronddocument, te verschijnen.

(c) Floor, E., 2014, Progressiefactor onder druk tijdens crisis, CPB Achtergronddocument ([link](#)).